

Az egészség/egészségügy regionális különbségei és problémái Európában: Az Európai Unió és Magyarország viszonylatában

Kalmár Gabriella

A vizsgálat célja

Az Európai Unió és Magyarország egészségügyi helyzetének, az egészségügyi rendszerek és a népesség jelenlegi és jövőbeli problémáinak, a várható tendenciák bemutatása (a teljesség igénye nélkül).

Európai Unió jellemzők, tendenciák

- Csökkenő születésszám, a lakosság elöregedése, egyes krónikus ill. fertőző betegségek, az AIDS gyakoriságának növekedése, a kábítószer-fogyasztás terjedése, a népesség vándorlása, a szegénység, a szociális kirekesztődés, az orvostudományban, az egészségügyben megjelenő új, drága technológiák, az egészségügyi költségek növekedése minden tagállamban észlelhető, ha nem is egyforma mértékben.

„Az Európai Közösség legnagyobb paradoxonja az egészségügy terén az, hogy bár a lakosság korábban soha nem volt olyan egészséges, mint most, mégis a tagállamokban az egészségügyi rendszer és ellátás javítására és ezzel az egészségügyi kiadások növelésére vonatkozó igény folyamatosan nő.”

European Commission 1997

- A születéskor várható élettartam a 15 tagállamban 75 év fölé emelkedett.
- Új kihívások – különösen az Unió bővítése révén -, amelyek a demográfiai változásokkal egyetemben növelik az egészségügyi szolgáltatások iránti elvárásokat:
 - o A tagjelölt országok állampolgárainak ijesztő egészségi állapota miatt életesélyeik 6-8 évvel maradnak el az EU átlagától (1.sz. táblázat),
 - o A magyarországi helyzetet tekintve megállapítható, hogy a lakosság egészségi állapota lényegesen rosszabb, mint a hasonló gazdasági fejlettségű országoké (2.sz. táblázat).

Nemzetközi adatok (Internacional data) - Népmozgalmi arányszámok / *Vital statistical rates*

1. táblázat

Country	Ország	Ezer lakosra jutó						Ezer élveszülettre jutó 1 éven aluli meghalt Infant deaths per 1000 live-born	Év Year
		élveszületés	Év	Halálozás	Év	természetes szaporodás, fogyás (-)	év		
		Live births	Year	Deaths	Year	Natural increase, decrease (-)	Year		
per 1000 population									
Ausztria	Austria	9,6	2000	9,4	2000	0,2	2000	4,3	1999
Belgium	Belgium	11,1 ⁺	2000	10,1 ⁺	2000	1,0 ⁺	2000	5,3	1999
Bulgária	Bulgaria	8,7 ⁺	2000	13,9 ⁺	2000	-5,2 ⁺	2000	14,9	1999
Csehország	Czech Republic	8,8 ⁺	2000	10,3 ⁺	2000	-1,5 ⁺	2000	4,6	1999
Dánia	Denmark	12,4 ⁺	2000	10,8 ⁺	2000	1,6 ⁺	2000	4,2	1999
Egyesült Királyság	United Kingdom	11,4 ⁺	2000	10,5 ⁺	2000	0,9 ⁺	2000	5,8	1999
Finnország	Finland	11,0	2000	9,5	2000	1,5	2000	3,6	1999
Franciaország	France	13,1 ⁺	2000	9,0 ⁺	2000	4,1 ⁺	2000	4,8	1999
Görögország	Greece	11,7	2000	10,5	2000	-0,1 ⁺	2000	5,9	1999
Hollandia	Netherlands	13,0 ⁺	2000	8,8 ⁺	2000	4,2 ⁺	2000	5,2	1999
Horvátország	Croatia	9,9	1999	11,4	1999	-1,5	1999	7,7	1999
Írország	Ireland	14,6 ⁺	2000	8,0 ⁺	2000	6,6 ⁺	2000	5,5	1999
Lengyelország	Poland	9,7 ⁺	2000	9,6 ⁺	2000	0,1 ⁺	2000	8,9	1999
Luxemburg	Luxembourg	13,1	2000	8,6	2000	4,5 ⁺	2000	2,9	1999
Magyarország	Hungary	9,7	2000	13,5	2000	-3,8	2000	9,2	2000
Németország	Germany	9,2 ⁺	2000	10,5 ⁺	2000	-1,3 ⁺	2000	4,6	1998
Norvégia	Norway	13,4 ⁺	2000	10,0 ⁺	2000	3,4 ⁺	2000	3,9	1999
Olaszország	Italy	9,7 ⁺	2000	9,8 ⁺	2000	-1,0 ⁺	2000	5,2	1999
Oroszország	Russia	8,4	1999	14,8	1999	-6,4	1999	16,9	1999
Portugália	Portugal	11,9	2000	10,6	2000	1,3	2000	5,6	1999
Románia	Romania	10,4	2000	11,4	2000	-1,0	2000	18,6	1999
Spanyolország	Spain	9,8 ⁺	2000	9,1 ⁺	2000	0,7 ⁺	2000	4,9	1999
Svájc	Switzerland	10,7	2000	8,6	2000	2,1	2000	4,6	1999
Svédország	Sweden	10,2 ⁺	2000	10,5 ⁺	2000	-0,3 ⁺	2000	3,4	1999
Szlovákia	Slovakia	10,2	2000	9,8	2000	0,4	2000	8,3	1999
Szlovénia	Slovenia	8,8 ⁺	2000	9,3 ⁺	2000	-0,5 ⁺	2000	4,2	1999

Forrás – *Source*: Monthly Bulletin of Statistics, Demographic Yearbook, Population and Vital Statistics Report (Data available as of 1 January 2001, Recent demographic developments in Europe (Council of Europe, Strasbourg), Statistics in focus (Eurostat, Luxembourg)).

Az egyes életkorokban várható átlagos élettartam nemek szerint / Average life expectancy at certain age by sex

2. táblázat

Ország		Év	0 éves		1 éves		15 éves		45 éves		65 éves	
			years old									
			férfi	Nő	Férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	Férfi	nő
Country		Year	male	Female	Male	female	male	female	male	female	Male	female
Ausztria	Austria	1999	75,1	81,0	74,4	80,3	60,6	66,5	32,2	37,3	15,8	19,4
Belgium	Belgium	1998	74,8	81,1	74,2	80,4	60,4	66,7	32,1	37,6	15,6	19,8
Bulgária	Bulgaria	1999	68,3	75,1	68,5	75,0	55,0	61,4	27,2	32,6	12,9	15,4
Csehország	Czech Republic	1999	71,4	78,2	70,8	77,5	57,0	63,7	28,8	34,4	13,6	16,9
Dánia	Denmark	1999	74,2	79,0	73,6	78,3	59,8	64,4	31,3	35,2	14,9	18,1
Egyesült Királyság	United Kingdom	1999	75,0	79,8	74,5	79,2	60,7	65,3	32,1	36,1	15,3	18,5
Finnország	Finland	1999	73,8	81,0	73,1	80,3	59,2	66,4	31,2	37,2	15,1	19,2
Franciaország	France	1998	74,7	82,2	74,1	81,6	60,3	67,8	32,3	38,8	16,3	20,8
Görögország	Greece	1998	75,4	80,4	75,0	79,9	61,2	66,1	32,9	36,9	16,2	18,5
Hollandia	Netherlands	1999	75,3	80,5	74,7	79,9	60,9	66,0	32,1	36,8	15,1	19,1
Horvátország	Croatia	1995	69,3	77,2	69,0	76,7	55,2	63,0	28,0	33,9	13,1	16,5
Írország	Ireland	1999	73,9	79,1	73,3	78,5	59,5	64,6	31,1	35,4	14,2	17,7
Lengyelország	Poland	1999	68,2	77,2	67,9	76,8	54,2	63,0	27,1	34,1	13,2	17,0
Luxemburg	Luxembourg	1999	74,7	81,2	74,0	80,4	60,3	66,6	31,9	37,3	15,3	19,5
Magyarország	Hungary	2000	67,1	75,6	66,8	75,2	53,0	61,5	25,5	32,7	12,5	16,2
Németország	Germany	1998	74,5	80,5	73,8	79,9	60,0	66,0	31,6	36,8	15,3	19,0
Norvégia	Norway	1999	75,6	81,1	75,0	80,4	61,2	66,6	32,7	37,3	15,6	19,5
Olaszország	Italy	1997	75,7	81,6	75,1	81,1	61,3	67,3	32,9	38,0	16,1	19,8
Oroszország	Russia	1999	59,9	72,4	60,1	72,5	46,7	59,0	22,6	31,1	11,1	15,0
Portugália	Portugal	1999	72,0	79,1	71,4	78,5	57,7	64,7	30,5	35,8	14,3	17,8
Románia	Romania	1999	67,1	74,1	67,5	74,4	54,2	61,0	26,8	32,2	13,0	15,4
Spanyolország	Spain	1998	75,0	82,0	74,4	81,4	60,7	67,6	32,5	38,4	16,0	20,0
Svájc	Switzerland	1999	76,8	82,5	76,3	81,9	62,4	68,0	33,9	38,8	16,8	20,6
Svédország	Sweden	1999	77,1	81,9	76,4	81,1	62,5	67,2	33,7	37,9	16,4	19,9
Szlovákia	Slovakia	1999	69,0	77,2	68,6	76,8	55,0	63,0	27,1	33,9	13,0	16,6
Szlovénia	Slovenia	1999	71,8	79,3	71,1	78,6	57,4	64,7	29,4	35,6	14,1	18,1

Forrás – *Source*: Monthly Bulletin of Statistics, Demographic Yearbook, Population and Vital Statistics Report (Data available as of 1 January 2001, Recent demographic developments in Europe (Council of Europe, Strasbourg), Statistics in focus (Eurostat, Luxembourg).

Magyarországi jellemzők, tendenciák

- Az ország lakosainak száma 10 millió 43 ezer fő (2000.01.01.).
- A népesség száma az elmúlt 20 évben folyamatosan csökkent: egyre alacsonyabb születési arány, magas halálozási arány.
- Általános jelenség: a társadalom elöregedése: fokozatosan csökken a 14 éven aluliak aránya, miközben a 60 évesek és azon felüliek aránya növekszik.
- 2000. elején a 0-14 éves korcsoport aránya 7,1%, a 60 évesek és azon felülieké pedig 19,7 % volt. (3.sz.táblázat).
- 1999-ben a férfiak születéskor várható átlagos élettartama 66,3 év, a nőké 75,1 év volt - messze elmaradva az EU átlagától (férfiak: - 8,4 év, nők: - 5,5 év) (4. és 5. sz. táblázat).
- A magyar lakosság halálozási adatai az EU országainak adataihoz képest kedvezőtlenek (fő okok: szív-érrendszeri (>50%), daganatos betegségek, krónikus betegségek (főleg máj)).

A természetes népmozgalom főbb adatai / Main data of vital statistics

3. táblázat

Megnevezés – Denomination	1970	1980	1985	1990	1995	1999	2000
Élveszületések száma Live births	151 819	148 673	130 200	125 679	112 054	94 645	97 597
Halálozások száma Deaths	120 197	145 355	147 614	145 660	145 431	143 210	135 601
Természetes szaporodás, illetve fogyás (–) száma Natural increase or decrease (–)	31 622	3 318	–17 414	–19 981	–33 377	–48 565	–38 004
Egy éven aluli meghaltak száma Infant deaths	5 449	3 443	2 651	1 863	1 195	798	900
Ezer lakosra jutó élveszületések száma Live births per 1000 population	14,7	13,9	12,3	12,1	11,0	9,4	9,7
Ezer lakosra jutó halálozások száma Deaths per 1000 population	11,6	13,6	14,0	14,1	14,2	14,2	13,5
Ezer lakosra jutó természetes szaporodás, illetve fogyás (–) Natural increase or decrease (–) per 1000 population	3,1	0,3	–1,6	–1,9	–3,3	–4,8	–3,8
Ezer élveszülötthez jutó egy éven aluli meghalt Infant deaths per 1000 liveborn	35,9	23,2	20,4	14,8	10,7	8,4	9,2

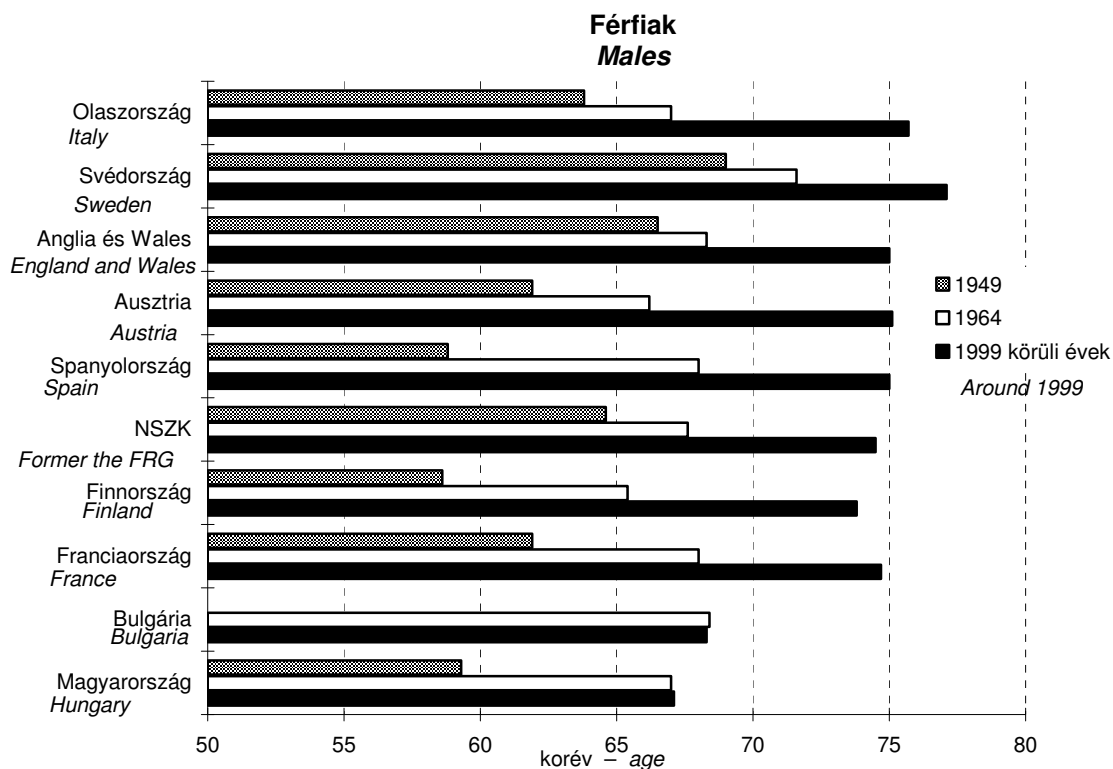
Forrás: Statisztikai szakévkönyv [2000]: Egészségügy. Központi Statisztikai Hivatal. (CD)

- Az egészségügy költségvetése nem tartott lépést a gazdasági növekedéssel: GDP kb. 6,5-7 %-át fordítják egészségügyre (EU átlag 8,5-9%).
- A pénzügyminisztérium: egészségügyről készült szakértői elemzése (2002. elején) - elmúlt években:
 - o Romlottak a gyógyítás körülményei (infrastruktúra),
 - o A betegek terhei nőttek,
 - o Egyre többen szorultak ki az ellátásból.

- Általánossá váltak a működési és strukturális problémák, a forráshiány, nem megoldott az amortizáció kérdése.
- A kórházak működési zavarokkal küzdenek.
- Az ország különböző régióit összevetve óriási szakmai, területi és infrastrukturális aránytalanságok figyelhetők meg.
- Folyamatosan romlik a lakosság egészségi állapota.
- Az egészségügyi ellátásra szorulóknak esélyegyenlősége a jelenlegi helyzetben nem biztosított.
- Egyre rosszabb az egészségügy munkaerő-piaci helyzete.
- A tárgyi és személyi feltételek hiánya miatt a kórházak nem tudják még a korábban megszokott minőségű ellátást sem nyújtani.
- A diagnosztikai tevékenységek (labordiagnosztika, röntgendiagnosztika, stb.) finanszírozása - a magas költségek miatt - az egyik legkényesebb pontja azoknak a problémáknak, melyet a jelenlegi ellátórendszer nem tud kezelni, stb.

Születéskor várható élettartam / Life expectancy at birth

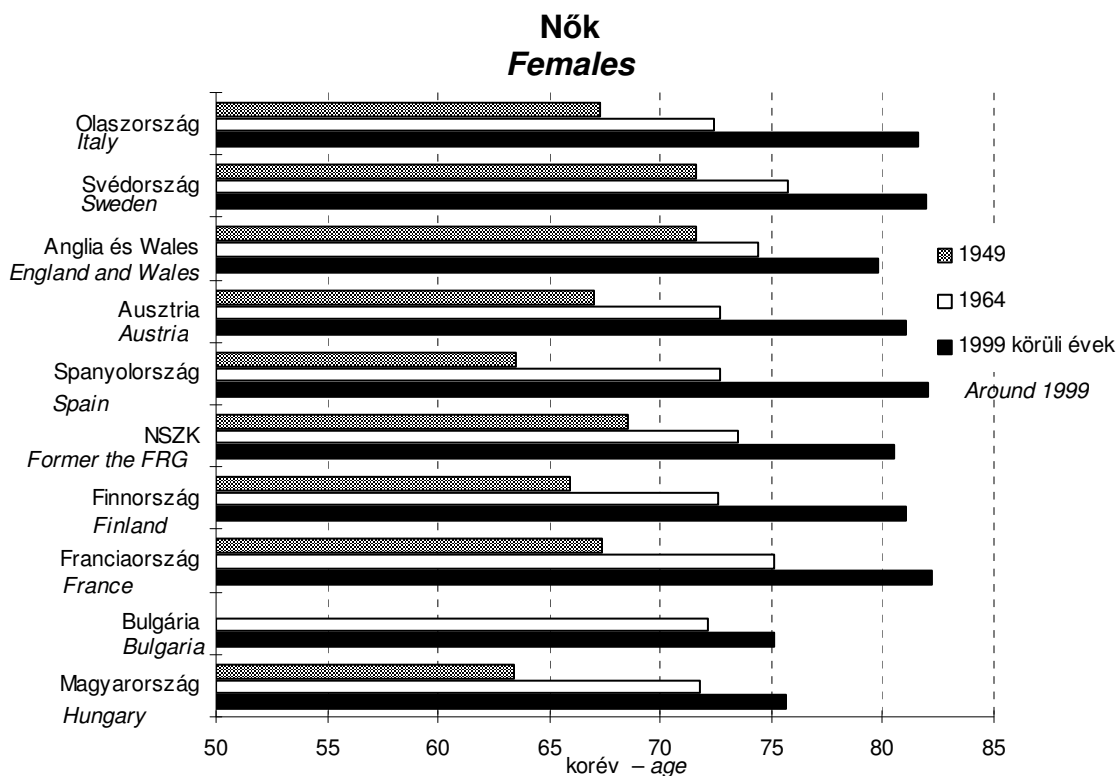
4. táblázat

Forrás: Statisztikai szakévkönyv [2000]: Egészségügy. Központi Statisztikai Hivatal. (CD)

Születéskor várható élettartam / Life expectancy at birth

5. táblázat

Forrás: Statisztikai szakévkönyv [2000]: Egészségügy. *Központi Statisztikai Hivatal*. (CD)

Összegzés: trendek, következtetések

- Az integráció előrehaladtával és az újabb kibővülés kapcsán egyre sürgetőbbé válik az egységes belső piac szabályainak olyan jellegű módosítása, amely figyelembe veszi a páciensek és az egészségügyi szektor érdekeit is.
- A tagállamok politikusai egyetértenek abban is, hogy az egészségügyi ellátórendszer szerkezete, hozzáférhetősége és tervezése, továbbá finanszírozási struktúrája mindenképpen tagállami döntés kell hogy maradjon.
- Mivel az egészségügyi egyenlőtlenségek óriási kihívást jelentenek minden európai ország számára, így megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a népesség nehezebb helyzetben lévő csoportjai felé.
- A jövőben egyre nagyobb hangsúly kerül a megelőzésre (egészségnevelés és -javítás).
- Főbb tendenciák:
 - o folyamatos költségnövekedés,
 - o a szükségletek és igények változása,

- konvergencia az egészségügyi rendszerek között,
- közösségi megoldások terjedése, a kórházi ellátás szerepének csökkenése, az alapellátás felértékelődése,
- globalizáció, koncentráció és differenciálódás.

SALUS AEGROTI SUPREMA LEX ESTO!
A beteg érdeke legyen a legfőbb törvény!